

มรรค

โดย หลวงปู่ขาว อนาลโย

**เทศน์ในงานกฐินสามัคคี ณ วัดถ้ำกองเพล
ด.โนนทัน อ.เมือง จ.หนองบัวลำภู**

พวกญาติโยมอยู่ในบ้านในเมืองในพระนคร ธรรมเทศนาของพระเดชพระคุณ เจ้าก็ฟังหมดแล้ว บาบก็รู้ บุญก็รู้ คุณโทษก็รู้หมดแล้ว แล้วจะฟังไหนอีก อาตมาอยู่ป่าดงมัวแต่นั่งหลับหูหลับตาแมลงวันตอมนะ จะมีความรู้ วิชาความรู้ อันหยั่งมาเทศน์ จี้ก็จะเอาอะไรมาเทศน์ให้ฟัง อยู่ป่าอยู่ดง พวกญาติโยมทั้งหลายมา มีพระเดชพระคุณเป็นหัวหน้ามา อุตสาห์มาไกลแสนไกลก็อุตสาห์มา เป็นบุญ บุญลาภของพวกกระผมและพวกญาติโยม ฟังเทศน์ก็ฟังทุกสิ่งทุกอย่างหมดแล้ว ชั้นต่ำก็ได้ฟัง ชั้นสูงก็ได้ ทุกขสัจจก็ได้ฟังแล้ว แล้วจะเอาอันไหนฟังอีก

ธรรมะก็แม่นก่อนธรรมหมดทั้งก่อนนี้แหละ ธรรมเป็นอกุศลธรรมก็มี กุศลธรรมก็มี อันนี้พวกท่านทั้งหลายในบ้านในเมืองก็ได้ฟังอยู่บ่อยๆ ก็เป็นคนที่รักษาคุณงามความดี ส่วนบาปกรรมนั้นก็พากันรู้แล้ว รู้แล้วก็มี ความรังเกียจมาอยาก เกี่ยวข้อง มีแต่จะขับไล่มันออกไป กุศลธรรมก็แม่นใจนั้นแหละ ใจเป็นกุศลขึ้น อกุศลธรรมก็แม่นใจนั้นแหละ ธรรมไม่ต้องไปหาที่อื่น แม่นหมดทั้งก่อนนี้แหละ พระพุทธเจ้าว่าก่อนธรรมหมดทั้งก่อนแล้วแต่ว่าเป็นของกลางไม่ใช่ของใคร อัธภาพเป็นของกลาง แล้วมารู้จักว่านี่เป็นของกลางไม่ใช่ของใครทั้งหมด ก่อน

ใครก่อนเรา เป็นของได้มาอันบริสุทธิ์

เกิดมาชาตินี้ก็เป็นผู้สมบูรณ์บริบูรณ์ พ้นจากไข้บ่าบอดหนวก เสียจริต มีร่างกาย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สมบูรณ์ บริบูรณ์แล้ว เราต้องเอามันทำประโยชน์เสีย เอากะมันเสีย อย่าไปปล่อยให้มันแก่ขึ้นตายขึ้นชื่อๆ สมบัติอันนี้เป็นแต่ภายนอกเอาน้ำมันเสีย เอาทรัพย์ภายใน เอาอริยทรัพย์ ทรัพย์อันติดตามตนไปได้ ทรัพย์สมบัติที่เราแสวงหาอยู่แต่ชาตินี้ ได้เป็นมหาเศรษฐี ได้เป็นอิหยังก็ตามเป็นของกลางหมด เป็นทรัพย์ภายนอกที่เราได้อาศัยมันชั่วชีวิตนี้เท่านั้น

ครั้นขาดลมหายใจแล้ว สมบัตินี้ก็เป็นสมบัติของโลก อัดภาพร่างกายนี้ก็เป็นสมบัติของโลก มันเป็นดิน เป็นน้ำ เป็นลม เป็นไฟ แล้วผู้ที่ไปนั่นคือผู้ที่ท่องเที่ยวอยู่ในสังสารจักรไม่มีที่สิ้นสุด คือดวงวิญญาณ ดวงจิต ดวงวิญญาณนี้แหละที่ท่องเที่ยวอยู่ เกิดอยู่บ่อยๆ นั้นแหละ สรรพดา ภาวเว สงสารเร สงสรรณโตโส สงสาราทุกคโคโณติ สงสาร อินิมา พวกเราที่ท่องเที่ยวอยู่ในสังสารจักรนี้ไม่ใช่เราเกิดมาชาติเดียวเท่านั้น นับภพนับชาติที่เราท่องเที่ยวอยู่ ต่ำๆ สูงๆ จนเกิดเป็นสัตว์นรก สัตว์เดรัจฉาน สวรรค์มันเป็น เราไปสวรรค์ก็ได้ขึ้นไป เราไปพรหมโลกก็ได้ขึ้นไป ลงไปนรกก็นับกับนับกลับไม่ได้ เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้ว เราควรประพฤติแต่กรรมอันดี

เมื่อพวกเรารู้อย่างนี้แล้ว พระพุทธเจ้าว่า จะดีก็ดี จะชั่วก็ดี เป็นเพราะกรรมดอกเกิดมาต่างๆ กัน ไม่เหมือนกัน สมมติว่าเกิดมาเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ต่างพันธุ์กัน วิชาความรู้ก็ต่างกัน สมบัติก็ต่างกัน รูปร่างก็ต่างกัน ความยากจน คณคณ ความมั่งคั่งสมบูรณ์ก็ต่างกัน อันนี้เป็นเพราะอะไร เป็นเพราะกรรมแมนหมดทั้งก่อน ก่อนธรรมสิ่งที่เป็นใหญ่นั้นในตัวเขา พระพุทธเจ้าว่า มโนปุพพคมา ธมมา มโนเสฏฐา มโน มยา มีใจนั้นแหละเป็นใหญ่ มีใจนั้นแหละเป็นหัวหน้า มีใจนั้นแหละประเสริฐสุด สิ่งทั้งหลาย บาปก็ดี บุญก็ดี สำเร็จได้ด้วยใจ

มณะ เรียกว่าใจ ครั้นใจไม่ดี มนสาเจ ปทุจเตน ใจไม่ดี ใจขุ่นมัว ใจเศร้าหมอง ลุอำนาจความโลภ ความโกรธ ความหลง ใจเหล่านั้น มันบุคคลจะพูดอยู่ก็ตาม จะทำการงานด้วยกายอยู่ก็ตาม เพราะจิตเศร้าหมอง จิตไม่ดีแล้ว ความทุกข์นั้นย่อมติดตามบุคคลผู้นั้นไป เหมือนกันกับล้ออันตามรอยเท้าโคไป มนสาเจ ปสนเนน ครั้นจิตผ่องใส ผุดผ่อง ไม่เศร้าหมองแล้ว มันจะพูดอยู่ก็ตาม จะทำการงานอยู่ก็ตาม จะไปที่ไหนก็ตาม ความสุขย่อมติดตามเขาไป เหมือนเงาเทียมตนไปอย่างนั้น ครั้นรู้ว่าใจเป็นหัวหน้า ใจเป็นใหญ่ ดีก็ต้องมีใจเป็นผู้คิดให้ทำ ทำชั่วก็มีใจเป็นผู้คิดให้ทำ

เมื่อเรารู้อย่างนี้แล้ว เราจงเอาแต่ส่วนดี ส่วนไม่ดี มีราคะ โทสะ โมหะ นั้น ดัดมันออกไป ไล่มันออกไป อย่าให้มันไปยึดไปถึงือ อย่าให้มันไปเป็นเจ้าของ แล้วมันจะทำอะไรก็ดี จะพูดก็ดี จะคิดก็ดี ขอให้มันสติอยู่ประจำ ครั้นมีสติแล้ว พูดก็ไม่พลาด ทำอยู่ก็ไม่พลาด คิดก็ไม่พลาด ให้พากันหัดทำสติ ให้สำเหนียก ให้แม่นยำ พระพุทธเจ้าจึงว่า เยเกจิ กุสลา ธมมา สัพเพเต อปฺปมาทมูลกา อปฺปมาทสโมสรรณา อปฺปมาโท ครั้นมีสติแล้ว กุศลธรรมทั้งหลายก็

เกิดขึ้น ก็มีแต่ทำความดีทุกสิ่งทุกอย่าง รู้อย่างนี้แล้วให้พากันหัดทำสติ มั่นคิด ก็ให้รู้ เราจะพูดให้ระลึกได้เสียก่อน เราจะทำด้วยกายก็ให้ระลึกได้เสียก่อน จะคิดก็ให้ระลึกได้เสียก่อน

มันถูกเราจึงทำ มันถูก เราจึงพูด มั่นคิดไม่ผิด เป็นศีล เป็นธรรม เราจึงระลึก จึงนึก ให้ทำสติ สำเนียงให้แม่นยำ หัดทำสติให้ดี แล้วก็ให้สมาทานเอาศีลของเรา เอาอธิศีล ทิฏฐุ สมาทาน ให้พากันสมาทานเอาศีลของเรา เอาศีลของเรา ให้เป็นอธิศีลที่เป็นใหญ่ เป็นอธิบดี ให้เป็นศีลมั่นคง อย่าให้เป็นศีลที่อ่อนแอจนคลอนแคลน อธิจิตต์ ทิฏฐุสมาทาน ให้พากันสมาทานเอา มีสติตั้งใจ ควบคุมจิตใจของตนไว้ให้ตั้งมั่นอยู่อย่างนั้น จะทำการทำงานพูดจาอะไรก็ตาม มีสติ จิตตั้งมั่น หรือนั่งภาวนา ก็ให้จิตตั้งมั่นเป็นอธิบดี อธิ เรียกว่าเป็นใหญ่กว่าสิ่งทั้งปวง เรียกว่าไม่หวั่นไหวต่อสิ่งทั้งปวง

อธิปัญญา สิกขา สมาทาน ให้สมาทานเอาอธิปัญญา ความจริงรอบคอบ รู้เท่าสังขาร ปัญญา ความรู้เห็น เห็นชาติความเกิดเป็นทุกข์ แม้นทุกข์เกิดขึ้นในกาย ความไม่ดีเกิดขึ้นในกาย เวทนาไม่ดีเป็นทุกข์ เกิดขึ้นแต่สัมผัสทางกาย อันนี้เรียกว่าความทุกข์กาย ให้มันรู้ ความทุกข์เกิดขึ้นที่ใจ ความไม่ดีเกิดขึ้นที่ใจ เวทนาไม่ดีเกิดขึ้นจากสัมผัสที่ใจ อันนั้นได้ชื่อความความโกรธ ความเศร้าใจ ความเสียใจ ให้กำหนดรู้ ให้มันเป็นเรื่องทุกข์เสีย พระพุทธเจ้าว่าเป็นทางไป พระนิพพาน ทางดับทุกข์ ความประจวบกับสัตว์และสังขารอันไม่เป็นที่รักที่เจริญใจ มีความไปร่วม มีความมาร่วม มีความประพุดิตร่วม มันเป็นเรื่องที่ไม่ชอบใจ

อุปปีเยติ สมปโยโค ทุกฺโข ทุกฺชนาเกลียดน่าชัง ทุกฺชไม่พอใจ ความพลัดพรากจากสัตว์และสังขารอันเป็นที่รักที่เจริญใจ มีญาติพี่น้องไปทางไกล หรือพลัดพรากไปไกล หรือล้มหายตายเสียจากกัน ก็มีความทุกข์เกิด เรียกว่า ปิเยติ วิปปีโยโค ทุกฺโข ความไม่ไปร่วม ความไม่ประจวบร่วมกับสิ่งที่ชอบใจ อันนี้ก็เป็นที่รัก บุคคลปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้นสมหวัง อันนี้ก็เป็นที่รัก อันนี้มันมาจากไหน เราได้รับผลอยู่เดี๋ยวนี้ มันมาจากไหน ต้องใช้สติปัญญาค้นหาว่า มันก็จะเห็นกัน เมื่อทำจิตให้สงบ มันก็จะเห็นกัน คือความอยาก มันเกิดมาจากความอยาก เรียกว่ากามตัณหา ความใคร่ ความพอใจในรูป ในสิ่งที่มีวิญญาณ ความทุกข์มันเกิดขึ้นจากความอยาก ความใคร่ กวตัณหา ความอยากได้ อยากเป็น อยากมี อยากกอบโกยเอา อยากได้มาเป็นของตัวเอง อยากเป็นเศรษฐีคหบดี อยากเป็นราชามหากษัตริย์ เรียกว่า ภว ความอยากเป็นอยากมี

ความไม่พอใจเหมือนอย่างความแค้นแห่งชีวิต ความเปลี่ยนแปลงแห่งชีวิต ความมีหนังหัดเหี่ยวเป็นเกลียว ผมหงอก ฟันหัก อันนี้ไม่พอใจ เสียใจ อยากให้มันเป็นหนุ่มดั่งอยู่อย่างเก่า ผมหงอกมันก็ไปเอายาต่างๆ มาย้อม แล้วมันก็ปองขึ้นอีก มันก็ขายหน้าละ มันก็ดำอยู่ปลายนั้น โคนๆ มันก็ขาว มันก็ขายหน้าอีก แล้วก็ไม่พอใจ นี่เรียกว่า วิภวตัณหา ตัณหาสามอย่างนี้แหละเป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เมื่อรู้เท่ามันสามอย่างนี้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ เป็นเหตุให้เกิดความเศร้าโศก แล้วก็ใช้ปัญญาค้นหา มันเกิดจากไหน ตัณหา มันเกิดอยู่ที่ไหน มันตั้งอยู่ที่ไหน

พระพุทธเจ้าว่า จกขุ โลกเก ปิยรูปุ สาดรูปุ สิ่งใดเป็นที่รักสนิทใจในโลก อะไรเป็นที่รักสนิทใจในโลก คือ จกขุ ตา ฯลฯ สนิทใจในโลก ตัณหาจะเกิดขึ้นที่ตา ตัณหาจะตั้งอยู่ ตั้งอยู่ที่ตา เกิดที่หู ตั้งอยู่ที่หู เกิดที่จมูก ตั้งอยู่ที่จมูก เกิดที่ลิ้น ตั้งอยู่ที่ลิ้น กายสัมผัสอ่อนนุ่ม มีความชอบใจ กำหนด พอใจ อารมณ์อดีตล่วงมาแล้ว อนาคตยังไม่ถึง เอาการาเป็นอารมณ์ เรียกว่าธรรมารมณ์ มันเกิดขึ้นที่ใจ รู้จักว่ามันเกิดขึ้นจากอายตนะภายนอก กับอายตนะภายในกระทบกัน แล้วไปเกิดวิญญานความรู้ขึ้นจากสัมผัส เวทนาเกิดขึ้นเรื่อยๆ ไป เรารู้แล้ว

อายตนะภายใน กับภายนอกกระทบกัน เกิดสัมผัส เราเพียรดับมัน เวทนาเกิดขึ้นจากสัมผัส เมื่อรู้แล้วเราควรละควรปล่อยวาง จึงว่าดับทุกข์ อยู่ที่นี่ อยู่ในนิโรธ ดับตัณหาทั้งสามได้ นั่นคือนิโรธ นิโรธคือความเฉยต่อสิ่งทั้งปวง ความไม่หวั่นไหว เรียกว่านิพพาน พระพุทธเจ้านิพพานไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ภายในแหละ ไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่กับอาการสามสิบสอง ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง อยู่กับธาตุสี่สิบสอง เราฟังแล้วให้พากันตั้งใจทำ เหมือนกันกับเครื่องทัพสัมภาระ เราจะปลุกบ้านปลุกเรือน มีดีเราจะใช้ทำการทำงาน ลับดีแล้วเอามาวางไว้ ทัพสัมภาระ เอามาวางไว้ แล้วไม่ทำมัน ของจะทำครบหมดแล้วแต่เราไม่ทำ จะปลุกเรือนก็ไม่ปลุก เอามากองอยู่อย่างนั้น ก็ชำระตมุดโทรม ไม่มีประโยชน์ จะอาศัยทำต้องอดทน อิริยาบถ ยืน เดิน นั่ง นอน พระพุทธเจ้าไม่ห้าม

นิสัยจริตของเราถูกกับอะไร ถูกกับพุทโธ หรือ ธัมโม หรือ สังโฆ หรือถูกกับ ขน เล็บ ฟัน หนัง เอาเข้าอย่างหนึ่ง ถ้ามันถูก จิตมันจะสงบ จิตสงบไม่ฟุ้งซ่าน จิตเบิกบานแยบยล ร่าเริง อันนี้ก็หมายความว่า มันถูกกับจริต ก็เอาอย่างนั้น บริกรรม พุทโธๆ เรียกว่า สมถะ ครั้นมันไม่ถูกไม่ลง ต้องพิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง นั้นพิจารณาให้มันเห็นเป็นอสุภะอสุภัง ของเน่าของเหม็นของปฏิกุล โสโครก พิจารณาให้มันเห็นศพอยู่ในใจเรา ปล่อยปาทานกฺขนธา อนิจจา ชันธฺ ห้าเป็นของไม่เที่ยง ปล่อยปาทานกฺขนธา อนตตา ของอันนี้ไม่ใช่ของตน ไม่ใช่ผู้หญิง ผู้ชาย ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคลตัวตน นี้ละรวมกัน คือถ้ามันไม่สงบ ยังฟุ้งซ่าน ก็ต้องเอาปัญญาค้นคว้าพิจารณาให้มันเห็น เห็นของโสโครกไม่สวย ไม่งาม พิจารณาไป จิตมันก็เห็น มันก็เกิดความสลดสังเวช เบื่อหน่ายในความ เป็นอยู่ คืออึดภาพ เบื่อหน่ายมันก็เกิดความคลายกำหนด ไม่ยึดมั่นอันนี้ว่าตัว วาดน

จิตลงไปถึงที่มัน มันไม่ไปไหนแล้ว มันเป็นอธิจิต มันจะเกิดแสงสว่างโรจน์ ดวงปัญญา มันก็จะพุ่งขึ้น การภาวนาอบรมจิตให้มันอยู่ที่นี่ เพื่อต้องการจะเอา ปัญญานั้นแหละ มันต้องเกิดขึ้น มันจึงจะรู้เท่าความเป็นจริง มันจะเห็นทุกข สัจจะ เหตุเกิดทุกข์ ทางที่จะดับทุกข์ ทางให้ถึงความดับทุกข์ ทางมันราบรื่น สบาย พระพุทธเจ้าก็บอกแล้ว อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค เสทฺโถ มรรคแปดเป็นทางอัน ประเสริฐ พวกเราได้ยินได้ฟังแล้ว เร่งทำเอาให้เกิดให้มี ทำแล้วจะได้รับความ สุขกายสบายใจ ไม่มีความเดือดร้อนใจ ความโศกความเศร้าก็ไม่มี เพราะ รู้เท่าตามความเป็นจริงแล้วของเรื่อง โลกเรื่องสังขาร บ้านเมืองเกิดวุ่นวายฆ่าตี

กัน เราไม่่วนวายซ่าตีกับเขา เขาต่าก็เราไม่ต่่าเขา บ้านเมืองเขาร้อง เขาให้ เรา
ก็ไม่ร้องให้อย่างเขา